

ความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือน

ชนิษฐา นิลรัตนานนท์*
ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ**

บทคัดย่อ

การชำระภาษีเงินได้โดยความสมัครใจถือเป็นหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม แต่เนื่องจากภาษีเป็นส่วนที่รัฐบาลขึ้นจัดเก็บจากประชาชน ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจึงอาจไม่เต็มใจที่จะเสียภาษี แต่ถ้าผู้มีเงินได้มีความพึงพอใจในมาตรการเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ ก็จะทำให้ผู้มีเงินได้มีความเต็มใจที่จะเสียภาษีโดยสมัครใจ และกรมสรรพากรเองก็สามารถบริหารจัดการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าความพึงพอใจกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้หรือไม่ โดยกำหนดขอบเขตเฉพาะเงินได้ประเภทเงินเดือน

ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในมาตรการสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่าง ๆ ในระดับปานกลาง และความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคมอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐาน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล

* อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

** รองศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พบว่า เพศและสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผู้มีเงินได้ที่มีอายุน้อย หรือผู้ที่มีเงินได้สุทธิต่ำกว่า 150,000 บาท หรือผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ส่วนใหญ่จะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ที่จัดว่าเป็นสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐาน เช่น การยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก เป็นต้น

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ สิทธิประโยชน์ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ABSTRACT

Voluntary cooperation from taxpayers is a civic responsibility. However, since a tax is an enforced contribution, taxpayers may not be willing to pay their taxes. If taxpayers are satisfied with the tax measurements such as the measurements of deduction allowance, voluntary compliance should be motivated and the Revenue Department can improve the efficiency of tax collection and administration. The purpose of this paper is therefore to investigate the level of satisfaction and factors associated with the level of satisfaction of personal income taxpayers. This paper focuses on income from personal services rendered to employers only.

The study shows evidences that, on average, respondents are moderately satisfied with tax measurements relating to personal income tax. The results also demonstrate that the level of tax knowledge of taxpayers positively affects the degree of satisfaction for tax allowance relating to home mortgage interest, investment, life insurance premium, and charitable contributions. However, it is not associated with the degree of satisfaction for basic tax allowance. For characteristics of taxpayers, we find that gender and marital status are not associated with the level of satisfaction of personal income taxpayers. In addition, younger taxpayer, taxpayers with assessable income lower than THB 150,000, or taxpayers with undergraduate education or lower level education are more satisfied with tax measurements categorized as basic tax allowance such as the THB 150,000 exemption cap on taxation of personal income.

Keywords: Satisfaction, Tax Measurement, Personal Income Tax

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การชำระภาษีเงินได้โดยความสมัครใจถือเป็นหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เนื่องจากรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กรมสรรพากรเป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดหารายได้หลักเพื่อให้รัฐบาลมีรายได้เพียงพอสำหรับการบริหารประเทศ ซึ่งภาษีอากรที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรนั้นประกอบด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีกิจธุรกิจเฉพาะ ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม และอากรแสตมป์ เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนผลการจัดเก็บภาษีอากรประจำปีงบประมาณ 2555 ของกรมสรรพากร จำแนกตามประเภทภาษีพบว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มมีสัดส่วนมากที่สุดคือ ร้อยละ 40.80 รองลงมาคือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล คิดเป็นร้อยละ 33.67 และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 16.46 ตามลำดับ¹

แม้ว่าการชำระภาษีเงินได้ถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดี แต่กล่าวได้ว่าภาษีเป็นส่วนที่รัฐบาลบังคับจัดเก็บจากประชาชนและนำมาใช้จ่ายในกิจการของรัฐเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยมีได้ให้ประโยชน์โดยตรงต่อผู้เสียภาษี (สมชัย ฤชุพันธุ์, 2537) หรือกล่าวได้ว่า รัฐไม่ได้ (เว้นเสียแต่ความพอใจหรือประโยชน์ตอบแทนที่ผู้เสียภาษีจะได้รับ) ทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีส่วนใหญ่ไม่เต็มใจที่จะเสียภาษี งานวิจัยของ ไพลิน เป้งอ้าย (2548) พบว่า ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจกับการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลเนื่องจากเห็นว่าตนเองเสียภาษีมมากกว่าคนอื่นที่รายได้เท่าเทียมกัน และคิดว่าผู้มีรายได้ยังเป็นจำนวนมากที่สุดที่เสียภาษีไม่ถูกต้องหรือไม่เคยเสียภาษีเลย แม้ว่าการจัดเก็บภาษีของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมี 3 เป็นอันดับที่สาม แต่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานับว่าเป็นภาษีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยตรง โดยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่จัดเก็บจาก

บุคคลทั่วไป หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงจัดเป็นภาษีทางตรงที่ภาระในการเสียภาษีจะเป็นของผู้ที่มีเงินได้ การจะผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นไม่ได้ ยกเว้นอัตราในการจัดเก็บก็เป็นอัตราภาษีแบบก้าวหน้า กล่าวคือผู้ที่มีเงินได้สูงจะรับภาระภาษีมากกว่าผู้ที่มีเงินได้น้อย ซึ่งการจัดเก็บอัตราก้าวหน้าจะทำให้ผู้เสียภาษีที่เสียภาษีใกล้เคียงกัน ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เสียภาษียังคงรับรู้ถึงความไม่เป็นธรรมในการเสียภาษี

ดังนั้น หน้าที่อีกด้านหนึ่งของกรมสรรพากร คือ การสร้างความเป็นกลาง เป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดเก็บภาษี เพื่อสร้างฐานรายได้ที่ยั่งยืน มาตรการเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นมาตรการหนึ่งที่ช่วยบรรเทาภาระภาษีให้กับผู้มีเงินได้ที่มีความจำเป็นต้องเสียภาษีให้กับรัฐบาล อย่างไรก็ตามหากผู้เสียภาษีมีความรู้ มีทัศนคติที่ดีและมีความพึงพอใจในมาตรการดังกล่าว ก็จะทำให้ผู้เสียภาษีมีความเต็มใจในการเสียภาษีมากขึ้น รวมทั้งทำให้การหลบเลี่ยงภาษีน้อยลง ซึ่งกรมสรรพากรได้กำหนดเป็นพันธกิจข้อหนึ่งในเรื่องของการให้บริการและการสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี

ตั้งแต่ปีภาษี 2551 เป็นต้นมา กรมสรรพากรได้มีการเพิ่มสิทธิประโยชน์ทางภาษีโดยยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการหักลดหย่อนต่าง ๆ ซึ่งช่วยบรรเทาภาระภาษีแก่ผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เช่น²

- ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก (กฎหมายเดิมกำหนดไว้ 100,000 บาทแรก) สำหรับเงินได้ทุกประเภทที่คำนวณภาษีตามมาตรา 48(1) แห่งประมวลรัษฎากร ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 470 โดยมีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้ที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1

1 รายงานประจำปี 2555 กรมสรรพากร

2 <http://www.rd.go.th/publish/45879.0.html> (วันสืบค้น: ธันวาคม 2556)

มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

- ลดหย่อนและยกเว้นเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 500,000 บาท (หักลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ส่วนที่เกิน 10,000 บาท ได้รับยกเว้นไม่เกิน 490,000 บาท และไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้าง) ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 โดยมีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป
- ยกเว้นภาษีฯ สำหรับเงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 500,000 บาท ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 266 โดยมีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป
- ลดหย่อนและยกเว้น สำหรับเบี้ยประกันชีวิต ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 266 โดยมีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป
- ยกเว้นภาษีฯ สำหรับค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน และไม่เกิน 500,000 บาท เมื่อรวมกับเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน และยกเว้นภาษีฯ สำหรับค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน และไม่เกิน 500,000 บาท ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 266 โดยมีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

นอกจากนี้ ในปีภาษี 2555 กรมสรรพากรได้กำหนดมาตรการภาษีที่สำคัญเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติม เช่น³

- มาตรการภาษีเพื่อช่วยเหลือประชาชนให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง หรือที่เรียกกันว่าบ้านหลังแรก โดยยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ไม่เกินจำนวนภาษีที่พึงชำระในแต่ละปี) ให้แก่บุคคลธรรมดาที่ซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่เป็นอาคารพร้อมที่ดินหรือห้องชุดในอาคารพาณิชย์ที่อยู่อาศัยของตนเอง หลังแรกซึ่งมีมูลค่าไม่เกิน 5 ล้านบาท โดยยกเว้นเป็นจำนวนไม่เกิน 10% ของมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่ซื้อแต่ไม่เกิน 100,000 บาท โดยใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้จำนวนเท่าๆ กันเป็นเวลา 5 ปีตามจำนวนที่จ่ายจริง ทั้งนี้ จะต้องโอนกรรมสิทธิ์ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555
- มาตรการภาษีสำหรับการซื้อรถยนต์คันแรก โดยกำหนดให้เงินได้ที่ได้รับจากรัฐสำหรับการซื้อรถยนต์คันแรกได้รับการยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นจำนวนเท่ากับภาษีสรรพสามิตของรถยนต์ที่ซื้อแต่ไม่เกินคันละ 100,000 บาท ทั้งนี้ เฉพาะรถยนต์คันแรกที่ซื้อระหว่างวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555
- มาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการโอนย้ายเงินออมในระบบการออมระยะยาวสำหรับผู้ที่เป็นสมาชิกของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่เงินหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพดังต่อไปนี้ (1) เงินหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ได้รับเนื่องจากลูกจ้างออกจากงานเพราะตาย ทุพพลภาพ หรือเมื่อมีอายุครบ

3 มาตรการภาษีปี 2556 ยังไม่ได้ประกาศใช้ในช่วงที่จัดทำงานวิจัยนี้

55 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวต้องเป็นสมาชิกของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และ (2) เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่มีสิทธิได้รับจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเนื่องจากถูกจ้างออกจากงานในกรณีอื่นนอกจากกรณีตาม (1) แต่เมื่อออกจากงานแล้วได้คงเงินหรือผลประโยชน์นั้นไว้ทั้งจำนวนในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และต่อมาได้รับเงินหรือผลประโยชน์หลังจากถูกจ้างผู้นั้นตาย ทุพพลภาพ หรือเมื่อมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ และเป็นสมาชิกของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี

- มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้พลังงาน โดยยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้ที่ได้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงานเป็นจำนวน 25% ของค่าใช้จ่ายนั้น ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายดังกล่าวต้องจ่ายไปตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555
- มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมความเชื่อมโยงตลาดทุนไทยกับตลาดทุนในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน โดย (1) ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้จากการขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ของต่างประเทศที่มีการซื้อขายผ่านระบบที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดให้มีขึ้นเพื่อเชื่อมโยงการซื้อขายกับตลาดหลักทรัพย์ต่างประเทศที่เป็นประเทศสมาชิกอาเซียน (2) กำหนดให้ผู้มีเงินได้ซึ่งอยู่ในประเทศและได้รับเงินปันผลจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศซึ่งได้นำหลักทรัพย์เข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้ว และยอมให้ผู้จ่ายเงินได้นั้นหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 10% ของเงินได้ โดยเมื่อถึง

กำหนดยื่นรายการให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องยื่นเงินปันผลดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ (สาธิต รังคสิริ, 2556)

แม้ว่าจะมีมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหลายมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยบรรเทาภาระภาษีให้กับผู้มีเงินได้ และผลักดันให้ผู้มีเงินได้มีความสนใจในการเสียภาษีมากขึ้น ความสำเร็จของการศึกษาของธนาคารโลกในปี พ.ศ. 2551 ระบุว่าประเทศไทยควรจัดเก็บภาษีได้ร้อยละ 21.35 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) แต่ปรากฏว่าเก็บได้จริงเพียงร้อยละ 16.20 ของ GDP เท่านั้น สัดส่วนภาษีที่รายได้ประชาชาติของไทยยังค่อนข้างต่ำ แม้กระทั่งเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียด้วยกัน โดยประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของไทยอยู่ที่ร้อยละ 67.6 ซึ่งกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 69.20 และประเทศที่พัฒนาแล้วมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 108 โดยสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของรัฐอยู่ในระดับที่ต่ำมาจากการที่ผู้มีเงินได้บางส่วนใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นเครื่องมือในการหลบเลี่ยงภาษี⁴

- การให้ความรู้เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอาจเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่กรมสรรพากรสามารถนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้มีเงินได้มีความสนใจในการเสียภาษี เนื่องจากประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีอากร นอกจากจะขึ้นอยู่กับความพยายามของรัฐบาลแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนด้วย งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเก็บข้อมูลในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 และกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือน (40(1)) ประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัท หรือลูกจ้างกิจการเอกชน ที่ได้รับค่าตอบแทน

4 <http://www.ipublica.org/2012/04/personal-income-tax-structure-demolished/> (วันสืบค้น: ธันวาคม 2556)

เป็นเงินเดือน ซึ่งจัดเป็นเงินได้ประเภทที่ 1 ตามประมวลรัษฎากร⁵ เนื่องจากผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือนนั้นถือเป็นแหล่งเงินได้ที่สำคัญของรัฐ เมื่อจ่ายเงินเดือน นายจ้างจะหักภาษี ณ ที่จ่ายและนำส่งให้รัฐ ซึ่งทำให้ผู้มีเงินได้ต้องถูกหักภาษีไว้ล่วงหน้าทุก ๆ เดือน จึงเป็นรายได้ภาษีที่รัฐได้รับอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งเงินเดือนยังเป็นเงินได้ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ในการหักค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเมื่อเทียบกับเงินได้ประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกิจการ อาชีพอิสระต่าง ๆ โดยกฎหมายกำหนดให้หักค่าใช้จ่ายจากเงินได้ประเภทเงินเดือนได้เพียงร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท เท่านั้น ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการศึกษาที่ได้สามารถเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานภาครัฐในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีและนำมาซึ่งความสนใจเสียภาษีอากรของผู้มีเงินได้

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีเงินได้ที่จัดเก็บจากรายได้ของบุคคลธรรมดา โดยรายได้ที่ต้องนำมาเสียภาษีนั้นประมวลรัษฎากรเรียกว่า เงินได้พึงประเมิน การคำนวณภาษีจะคำนวณจากเงินได้สุทธิ คือนำเงินได้พึงประเมินหักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน เหลือเท่าใดจึงนำมาคำนวณภาษีตามอัตราที่กฎหมายกำหนด ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจัดเป็นภาษีทางตรง นั่นคือ เป็นภาษีที่ภาระภาษีตกแก่บุคคลที่กฎหมายประสงค์จะให้ชำระ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งผู้เสียภาษีหลักภาระภาษีตกแก่ผู้อื่นได้ยาก (กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, 2555)

กรมสรรพากรมี นโยบายในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยกำหนดให้มีสิทธิประโยชน์ทาง

ภาษีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม บรรเทาภาระภาษี และเกิดความสนใจในการเสียภาษีให้ถูกต้อง ค่าจ้างภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น สิทธิในการหักค่าใช้จ่าย ซึ่งสำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ซึ่งเป็นเงินได้ที่ได้รับจากเงินเดือนและค่าจ้างนั้น กฎหมายกำหนดให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา โดยผู้มีเงินได้ไม่ต้องแสดงหลักฐานการจ่ายค่าใช้จ่าย แต่อย่างไรก็ตาม ประเมินเมื่อมีการตรวจสอบภาษีอากร เดิมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึง พ.ศ. 2536 อัตราการหักค่าใช้จ่ายเท่ากับร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท สิทธิในการหักลดหย่อน สิทธิในการยกเว้นภาษี สิทธิในการลดอัตราภาษีและสิทธิในการคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นต้น สำหรับอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้นจะจัดเก็บในอัตราภาษีแบบก้าวหน้า นั่นคือ ภาวณจะขึ้นอยู่กัจำนวนเงินได้

เมื่อภาษีจะเป็นส่วนที่รัฐบาลบังคับจัดเก็บจากประชาชน หากผู้มีเงินได้มีความพึงพอใจในมาตรการเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ ก็จะทำให้ผู้มีเงินได้มีความเต็มใจที่จะเสียภาษีโดยสมัครใจ และกรมสรรพากรเองก็สามารถบริหารจัดการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษางานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องพบว่ามีหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือน ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้นำมากำหนดเป็นตัวแปรอิสระได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือน โดยมีรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยของ นางพนา บุญเปี่ยม (2528) พบว่า การที่ผู้เสียภาษีไม่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายประมวลรัษฎากร ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ของกรม

5 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบด้วย (ก) เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ (ข) เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากนายจ้าง (ค) เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้าน ซึ่งนายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า (ง) เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ (จ) เงิน ทริพยสิน หรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน เช่น มูลค่าของการได้รับประทานอาหาร เป็นต้น

สรรพากรได้ดีเท่าที่ควร ทำให้ผู้เสียภาษีขาดจิตสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดี นำไปสู่การหลีกเลี่ยงและหลบเลี่ยงการเสียภาษีอากร รวมถึงทำให้เกิดปัญหาในด้านการปฏิบัติสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพศาล พืชมงคล (2533) ที่พบว่า อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้รัฐจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้น้อย คือ ปัญหาจากฝ่ายประชาชน ผู้เสียภาษีเองที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบภาษีอากร เนื่องจากหน่วยงานกำกับดูแลไม่ได้ทำให้ประชาชนมีการเรียนรู้ที่ดีพอ และตัวประชาชนเองก็ขาดการศึกษาเรียนรู้ จึงไม่ได้ตระหนักว่า การเสียภาษีอากรเป็นหน้าที่ของประชาชนผู้มีรายได้ทุกคน การขาดความเข้าใจและความสำนึกถึงบทบาทสำคัญของเงินภาษีทำให้มีผู้เต็มใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำนวนน้อย และผู้มีเงินได้ส่วนใหญ่จะพยายามเสียภาษีให้น้อยกว่าความเป็นจริง รวมทั้งบางส่วนพยายามหลบเลี่ยงภาษี

ประไพ อารยะรังษฤษฎ์ (2537) ให้ความเห็นว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้รัฐจัดเก็บภาษีได้ไม่ทั่วถึงและไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย คือ การที่ประชาชนผู้มีรายได้ละเลยไม่เสียภาษีอากร และมีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรกันมาก เนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของภาษีอากร ไม่ทราบว่าการเสียภาษีอากรเป็นหน้าที่ของประชาชนผู้มีรายได้ทุกคน ไม่ทราบถึงประโยชน์แท้จริงของการเสียภาษี มีความสับสนเกี่ยวกับกฎหมายการเสียภาษี รวมถึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสียภาษีอากร จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องข้างต้น สรุปได้ว่า ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของภาษีอากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐ ในปัจจุบันกรมสรรพากรได้มีการปรับปรุงวิธีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรให้แก่ประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การจัดฝึกอบรมและสัมมนาภาษีอากร การจัดทำคู่มือและเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภาษีอากร เป็นต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้จะทำให้ผู้มีเงินได้

มีความพึงพอใจหรือไม่

นอกจากนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์เงินได้บุคคลธรรมดา งานวิจัยนี้จึงศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากร สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศนั้นอาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกัน โดยงานวิจัยของ เขมวิภา ตั้วประกายโรจน์ (2553) พบว่า เพศชายมีทัศนคติในทางบวกเกี่ยวกับมาตรการภาษีมากกว่าเพศหญิง แต่ Jackson and Milliron (1986) พบว่า ผู้เสียภาษีเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากกว่าเพศชาย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ Houston and Traut (2001) พบว่า เพศหญิงมีส่วนของการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับภาษีมากกว่าเพศชาย ซึ่งงานวิจัยของ Fallon (1999) ให้เหตุผลว่า เพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อภาษีที่ต่างกันเนื่องจากมีความรู้ด้านภาษีที่ต่างกัน การให้ความรู้ทางด้านภาษีแก่กลุ่มตัวอย่างมากขึ้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติในเชิงบวกเพิ่มขึ้น นั่นคือ ทำให้เกิดการรับรู้ว่าจะระบบภาษีมีความยุติธรรมกว่าที่เคยคิด

อายุเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม ผู้ที่มีอายุน่าจะมีประสบการณ์ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งประสบการณ์ที่แตกต่างนี้อาจส่งผลกระทบต่อระดับทัศนคติที่มีต่อนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้วยเช่นกัน ผลการสำรวจของศูนย์ให้บริการทางการเงินระหว่างประเทศของ The University of Adelaide พบว่า นักลงทุนที่มีอายุมากจะมีทัศนคติในเชิงบวกต่อที่ปรึกษาด้านการลงทุนมากกว่านักลงทุนที่มีอายุน้อย เนื่องจากมีประสบการณ์ในการใช้บริการของที่ปรึกษาด้านการลงทุนรายเดิมมาเป็นระยะเวลาานานกว่า (Nair, 2013) และ Richardson and Sawyer (2001) ได้สรุปว่า ในด้าน

อายุนั้น งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องยังพบผลที่ไม่สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ผู้เสียภาษีที่มีอายุน้อยกว่ามีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านภาษีมากกว่าผู้เสียภาษีที่มีอายุน้อย

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับสถานภาพการสมรสนั้น กรมสรรพากรได้มีการแก้ไขประมวลรัษฎากรเรื่องการแยกยื่นเงินได้ระหว่างสามีกับภรรยา เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 17/2555 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ว่า การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสามีและภรรยาตามมาตรา 57 ตรี และมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ถือเป็นการจำกัดสิทธิสามีและภรรยาในการยื่นรายการและการเสียภาษี ถือว่าไม่ส่งเสริมความเสมอภาคของชายและหญิง จึงขัดหรือแย้งต่อมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังนั้น บทบัญญัติตามมาตรา 57 ตรี และมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 6 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550⁶ การจัดเก็บภาษีที่ไม่ส่งเสริมความเสมอภาคก่อนการแก้ไขประมวลรัษฎากรข้างต้น อาจนำมาซึ่งทัศนคติเชิงลบต่อนโยบายทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีทัศนคติและพฤติกรรมแตกต่างกัน คนที่มีระดับการศึกษาสูงจะเป็นผู้ที่รับและสังเคราะห์สารสนเทศได้ดีเนื่องจากมีความสามารถในการวิเคราะห์เชิงเหตุผลได้ดีกว่า ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ อูศณี กอจิตตวนิจ และ มนวิภา วงศ์สิทธิ์ (2553) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาสูงขึ้นไปในระดับปริญญาโทมีความพึงพอใจโดยรวมในการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีเนื่องจากหลักสูตรปริญญาโทส่วนใหญ่มีการจัดสอนและให้ความรู้เกี่ยวกับภาษีมากกว่า Jackson and Williron (1986) สรุปว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถของผู้เสียภาษีในการ

ทำความเข้าใจและการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่วัดระดับการศึกษาจากคะแนนวัดพื้นฐานและความรู้เฉพาะด้านภาษีอากร Seng and Yarbrough (1978) พบว่า ผู้เสียภาษีที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษีมีแนวโน้มที่จะมีจรรยาบรรณในการชำระภาษีมากกว่าผู้เสียภาษีที่มีความรู้พื้นฐานน้อย และงานวิจัยของ Eriksen and Fallan (1991) พบว่า ระดับความรู้เฉพาะเกี่ยวกับภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติของผู้เสียภาษี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Devos (2005) ที่พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงกฎหมายภาษี

รายได้เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการชำระค่าต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานี้มีการจัดเก็บอัตราก้าวหน้า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 1.5 แสนบาทต่อปีอาจจะไม่ได้รับประโยชน์จากมาตรการค่าลดหย่อน และรายการหักค่าใช้จ่ายที่กรมสรรพากรอนุญาตให้หักได้ไม่เกิน 60,000 บาทต่อปีก็อาจจะไม่สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน ซึ่งงานวิจัยของ Houston and Tran (2001) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงภาษีด้วยการรายงานจำนวนรายได้ต่ำกว่าที่เป็นจริงและรายงานจำนวนค่าใช้จ่ายสูงกว่าที่เป็นจริงเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูง อย่างไรก็ตาม Andreoni et al. (1998) พบว่า ผู้เสียภาษีมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงภาษีมากขึ้นเมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปตามระดับรายได้

ความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากรก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เขมวิภา ตั้งประกายโรจน์ (2553) พบว่า จำนวนครั้งของการอบรมเกี่ยวกับเรื่องภาษี ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากรของบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติที่ดี

6 <http://www.rd.go.th/publish/fileadmin/download/regulation200955.pdf> (วันสืบค้น: ตุลาคม 2555)

ต่อมาตราการภาษี ซึ่งหากกรมสรรพากรสามารถพัฒนาวิธีการในการกระตุ้นความสนใจของผู้เสียภาษีได้ ก็น่าจะทำให้ผู้เสียภาษีมียุทธศาสตร์ที่ดีต่อการเสียภาษีมากขึ้น

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากร มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือนหรือไม่ โดยประชากรเป้าหมายที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้คือ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งงานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตเฉพาะเงินได้ประเภทเงินเดือนเท่านั้น จึงประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทหรือลูกจ้างกิจการเอกชน และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่างโดยคำนวณเทียบเคียงจากผู้ที่มีเงินได้ประเภทเงินเดือนจำนวน 5.5 ล้านคนที่มีรายได้เกิน 150,000 บาทต่อปี⁷ (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2554) การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1967) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% และระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1: เป็นคำถามที่วัดระดับความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งจะประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 12 ข้อ โดยผู้วิจัยได้สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านภาษีอากรจากกรมสรรพากรและให้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้คำถามที่เหมาะสมยิ่งขึ้น คำถามในส่วนนี้มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้าตอบถูกจะได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ทราบจะได้ 0 คะแนน รวมคะแนนทั้งสิ้นเท่ากับ

12 คะแนน ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงคะแนนสำหรับการแปลความหมายดังนี้

- คะแนนมากกว่า 8 หมายถึงระดับความรู้มาก
- คะแนนระหว่าง 5-8 คะแนน หมายถึงระดับความรู้ปานกลาง
- คะแนนน้อยกว่า 5 คะแนน หมายถึงระดับความรู้น้อย

ส่วนที่ 2: เป็นคำถามที่วัดระดับความพึงพอใจของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือนต่อสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยคำถามนี้จะประกอบด้วยข้อมูลสิทธิประโยชน์ในการหักค่าใช้จ่าย เงินได้ที่ได้รับยกเว้น และการหักลดหย่อนให้อยู่ ณ ปีปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) โดยคำถามข้อสุดท้ายจะเป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในภาพรวม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามว่าการตอบเป็นไปในทางเดียวกันหรือไม่ ผู้วิจัยใช้มาตรวัดในลักษณะ Likert Scale 5 ระดับ ในการวัดระดับความพึงพอใจ (1 = พึงพอใจน้อยที่สุด จนถึง 5 = พึงพอใจมากที่สุด)

ส่วนที่ 3: เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือนต่อสิทธิประโยชน์ รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ส่วนที่ 4: เป็นการสอบถามข้อมูลสำหรับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา เป็นต้น

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามชุดตัวอย่างขึ้นจำนวน 30 ชุดเพื่อนำมาทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายและนำผลที่ได้จากการทดสอบมาทำการแก้ไขจุดบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ชัดเจนและให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากยิ่งขึ้น

7 <http://nipublica.org/2012/04/personal-income-tax-structure-demolished3/> (วันสืบค้น: ตุลาคม 2555)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสรุปข้อมูลส่วนบุคคลจากแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับจำนวน 377 ฉบับ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ 65.8) ร้อยละ 32.9 มีอายุอยู่ในช่วง 18-30 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.8 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ซึ่งสอดคล้องกับระยะเวลาในการประกอบอาชีพโดยกลุ่มตัวอย่างทุกคนมีประสบการณ์ในการทำงาน นั่นคือ ร้อยละ 37.7 ทำงานมาแล้วกว่า 15 ปี และร้อยละ 30 ทำงานมาแล้ว 1-5 ปี แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างน่าจะมีประสบการณ์พอสมควรเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 59.7 เป็นโสด ร้อยละ 57 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 57) รองลงมาเป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 37.1)

สำหรับข้อมูลทั่วไปในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีนั้น ร้อยละ 57 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีเงินได้สุทธิเฉลี่ยต่อปีอยู่ในช่วง 150,000-500,000 บาท ร้อยละ 25.7 มีเงินได้สุทธิเฉลี่ยต่ำกว่า 150,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนภาษีที่ชำระในปีภาษี 2554 คือ ส่วนใหญ่ไม่มีภาษีที่ต้องชำระ เนื่องจากเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรกได้รับการยกเว้น รองลงมาคือ จะเสียภาษีในช่วง 10,001-50,000 บาท จากข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมทางด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น พบว่า ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีผู้ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 15.6 ที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 81.3 เข้ารับการอบรมจำนวน 1-3 ครั้ง และร้อยละ 13.4 ที่เข้ารับการอบรมมากกว่า 10 ครั้ง จึงเห็นได้ว่ารูปแบบแสดงรายการและการคำนวณภาษีนั้น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.7) มีการคำนวณภาษีและกรอกแบบแสดงรายการภาษีด้วยตนเอง

ในส่วนของการวัดความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น จะมีคะแนนเต็ม 12 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนมาจนสุด 12 คะแนนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย ผลสรุปจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.5 คะแนน) แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่มากนัก จากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ใช้มาตรการสิทธิประโยชน์บางเรื่อง

สำหรับความพึงพอใจเฉลี่ยต่อนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้เสียภาษีซึ่งมีเงินได้ประเภทเงินได้อื่นๆ แต่ละด้านนั้น ผู้วิจัยได้คำนวณค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจต่อมาตรการต่างๆ โดยใช้เกณฑ์ในการเปรียบเทียบ ดังนี้

- 4.21-5.00 = ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.41-4.20 = ระดับความพึงพอใจมาก
- 2.61-3.40 = ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 1.81-2.60 = ระดับความพึงพอใจน้อย
- 1.00-1.80 = ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

และสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อมาตรการสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในภาพรวมในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.87) สำหรับระดับความพึงพอใจที่มีต่อนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในด้านต่างๆ ส่วนใหญ่ก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกันดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยต่อสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ประเภทสิทธิประโยชน์ทางภาษี	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค
1. การหักค่าใช้จ่าย 40% ไม่เกิน 60,000 บาท	2.90	0.98	ปานกลาง
2. การยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก	3.30	1.02	ปานกลาง
3. การหักลดหย่อนตัวผู้มีเงินได้	2.81	1.00	ปานกลาง
4. การหักลดหย่อนสำหรับคู่สมรส	2.82	1.01	ปานกลาง
5. การหักลดหย่อนสำหรับการศึกษาบุตร	2.49	1.10	น้อย
6. การหักลดหย่อนสำหรับเงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	3.01	0.91	ปานกลาง
7. การหักลดหย่อนสำหรับเงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	3.15	0.87	ปานกลาง
8. การหักลดหย่อนสำหรับเงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม	3.08	0.94	มาก
9. ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยการกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย	3.02	0.95	ปานกลาง
10. ค่าลดหย่อนสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดา-มารดา	2.98	1.11	ปานกลาง
11. ค่าลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกันสุขภาพบิดา-มารดา	2.92	1.09	ปานกลาง
12. การหักลดหย่อนสำหรับการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (RMF)	3.12	0.94	ปานกลาง
13. การหักลดหย่อนสำหรับการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมระยะยาว (LTF)	3.17	0.82	ปานกลาง
14. การหักลดหย่อนสำหรับเงินบริจาค	2.98	0.88	ปานกลาง

สำหรับการวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไป ผู้วิจัยได้นำมาตรการสิทธิประโยชน์ข้อ 3-14 จากตารางที่ 1 ซึ่งเป็นสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับการหักค่าลดหย่อนต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อจัดกลุ่มประเภทของค่าลดหย่อน ส่วนสิทธิประโยชน์ข้อที่ 1 และ 2 ไม่ได้นำมาวิเคราะห์ปัจจัยเนื่องจากเป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่มีลักษณะเฉพาะ เมื่อนำมามาตรการสิทธิประโยชน์ข้อ 3-14 มาทดสอบด้วย KMO and Bartlett's Test พบว่า ค่า KMO เท่ากับ 0.89 ซึ่งค่อนข้างสูงและมีค่า

Significance เท่ากับ 0.00 แสดงว่า สิทธิประโยชน์ข้างต้นมีความสัมพันธ์กัน มีความเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยโดยหมุนแกนแบบ Varimax เพื่อลดจำนวนตัวแปรโดยพิจารณาเฉพาะตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งสามารถจัดกลุ่มตัวแปรได้ 2 ปัจจัย โดยทั้งสองปัจจัยสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 65 และมีตัวแปรย่อยของแต่ละปัจจัยดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยหลักและตัวแปรย่อยที่ใช้วัดค่าลดหย่อนในด้านต่าง ๆ

ปัจจัยหลักและตัวแปรย่อย	น้ำหนักปัจจัย	ค่าเฉลี่ย
ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคม (ร้อยละของความแปรปรวน 34.5)		
1.1 ค่าลดหย่อนสำหรับการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (RMF)	0.796	3.12
1.2 ค่าลดหย่อนสำหรับการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมระยะยาว (LTF)	0.800	3.17
1.3 ค่าลดหย่อนสำหรับเงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	0.786	3.15
1.4 ค่าหักลดหย่อนสำหรับเงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	0.762	3.09
1.5 ค่าลดหย่อนสำหรับเงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม	0.715	3.43
1.6 ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยการกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย	0.590	3.02
1.7 ค่าหักลดหย่อนสำหรับเงินบริจาค	0.538	2.98
ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว (ร้อยละของความแปรปรวน 30.1)		
1.1 การหักลดหย่อนตัวผู้มีเงินได้	0.829	2.81
1.2 การหักลดหย่อนสำหรับคู่สมรส	0.840	2.82
1.3 การหักลดหย่อนสำหรับการศึกษาบุตร	0.767	2.49
1.4 ค่าลดหย่อนสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดา-มารดา	0.690	2.98
1.5 ค่าลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกันสุขภาพบิดา-มารดา	0.663	2.92

ดังนั้น ตัวแปรตามของงานวิจัยนี้จึงมีทั้งสิ้น 4 ตัวแปร ประกอบด้วย

- 1) ความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านการหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 ไม่เกิน 60,000 บาท
- 2) ความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านการยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก
- 3) ความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคม
- 4) ความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากร

ในการทดสอบว่าความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ หรือไม่นั้น ผลการทดสอบการวิเคราะห์การถดถอยแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้^๑ และความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ

ตัวแปรตาม: ความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ	ตัวแปรอิสระ: ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	
	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	Sig.
ด้านการหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 ไม่เกิน 60,000 บาท	-.135	.229
ด้านการยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก	.054	.634
ด้านค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคม	.332	0.025
ด้านค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว	-.271	0.067

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้เสียภาษีเงินได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้น ทำให้ผู้เสียภาษีมียุทธศาสตร์ที่ดีต่อนโยบายสิทธิประโยชน์ที่รัฐให้เพิ่มเติมในด้านที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคมมากขึ้น เพราะการมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติม นอกเหนือจากสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐาน ทำให้ผู้เสียภาษีสามารถใช้ประโยชน์จากนโยบายดังกล่าวเพื่อลดภาระภาษีที่จะต้องจ่ายได้ ในขณะที่ความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านการหักค่าใช้จ่าย 40% แต่ไม่เกิน 60,000 บาท และการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก หรือค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว ซึ่งอาจเป็นไปได้อีกว่าสิทธิประโยชน์ดังกล่าว เป็นเพียงสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานเท่านั้น

สำหรับการทดสอบระดับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือนจะแตกต่างกันบ้างตามปัจจัยส่วนบุคคลหรือไม่นั้น โดยปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากร ผลการทดสอบสรุปในตารางที่ 4

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า เพศและสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้ระดับความพึงพอใจที่ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านการยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก และนโยบายสิทธิประโยชน์ด้านค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคม และเมื่อศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติมพบว่า ผู้มีเงินได้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 18-30 ปี จะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ในด้านการยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรกมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ซึ่งเป็นไปได้ว่า ผู้เสียภาษีที่มีอายุน้อย อยู่ในวัยที่เริ่มทำงาน และยังมีเงินได้สุทธิที่ต้องเสียภาษีจำนวนไม่มากนัก น่าจะได้รับประโยชน์จากการยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรกมากกว่า ผู้เสียภาษีที่มีอายุมากกว่า ในขณะที่ผู้มีเงินได้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี จะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ในด้านค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคมมากกว่าผู้มีเงินได้ในช่วงอายุอื่น สำหรับปัจจัยรายได้ ซึ่งวัดจากเงินได้สุทธิ พบว่า จำนวนเงินได้สุทธิของผู้เสียภาษีมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านการหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ด้านการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก และด้านค่าลดหย่อนส่วนตัว

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับความพึงพอใจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	ความพึงพอใจต่อนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตาม:			
	การหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 ไม่เกิน 60,000 บาท	การยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก	ค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคม	ค่าลดหย่อนส่วนตัว และครอบครัว
เพศ	×	×	×	×
อายุ	×	✓	✓	×
สถานภาพสมรส	×	×	×	×
จำนวนรายได้	✓	✓		✓
ระดับการศึกษา	✓	✓	×	×
ความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากร	✓	×	×	✓

หมายเหตุ: × = ไม่มีความสัมพันธ์, ✓ = มีความสัมพันธ์

และครอบครัว จากการการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า ผู้มีเงินได้ที่มีเงินได้สุทธิต่ำกว่า 150,000 บาท จะมีความพึงพอใจในการศึกษาต่ำกว่า

ในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ในด้านต่าง ๆ ข้างต้น มากกว่าผู้มีเงินได้ที่มีจำนวนเงินได้สุทธิต่ำกว่า 150,000 บาทขึ้นไป

ในส่วนของการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านการหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท และด้านการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก โดยผู้มีเงินได้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า จะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ในด้านการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก มากกว่า เนื่องจากผู้ที่มีระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า มีความสนใจในการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ในขณะที่ผู้มีเงินได้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาเอกจะมีความพึงพอใจค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการมีฐานเงินได้อื่นที่สูงกว่า แต่สามารถหักค่าใช้จ่ายได้เพียงร้อยละ 40 และต้องไม่เกิน 60,000 บาท และแม้ว่าจะได้รับการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก

สำหรับความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากรซึ่งวัดจากจำนวนครั้งที่ผ่านการอบรมความรู้ทางด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า ความสนใจข่าวสารมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านการหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท และด้านค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว และเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้ที่เคยผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับภาษีจะมีความพึงพอใจในนโยบายข้างต้นค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ผู้ที่ให้ความสนใจกับข่าวสารด้านภาษีอากรมองว่าสิทธิประโยชน์ดังกล่าวยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการหรือสิทธิประโยชน์ดังกล่าวใช้ประโยชน์ได้ค่อนข้างน้อย

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังได้สำรวจปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่านโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้านการหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ด้านการ

ยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก และด้านการลดหย่อนส่วนบุคคลไม่ว่าจะเป็นการหักลดหย่อนของตัวผู้มีเงินได้เอง คู่สมรส หรือบุตร ยังคงค่อนข้างต่ำ ไม่สอดคล้องกับระดับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบัน รัฐควรเพิ่มอัตราการหักค่าใช้จ่ายเหมาจ่ายให้สูงขึ้น และยกระดับจำนวนเงินได้สุทธิที่ได้รับยกเว้นภาษีให้สูงกว่า 150,000 บาท ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ปรับเงินเดือนในระบบเพิ่มขึ้น

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ประเภทเงินเดือน (40(1)) ผลจากการศึกษาพบว่า โดยรวมแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในมาตรการสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่าง ๆ ในระดับปานกลาง และความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ด้านค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคมอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การหักค่าใช้จ่ายร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท การยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก และค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศและสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนผู้มีเงินได้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 18-30 ปี จะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ในด้านการยกเว้นเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก มากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ซึ่งความเป็นไปได้ที่จะได้รับประโยชน์จากการยกเว้นในเรื่องดังกล่าวมากกว่าผู้ที่มีช่วงอายุสูงกว่า ในขณะที่ผู้มีเงินได้

ที่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี จะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ในด้านค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การลงทุน การออม และสังคมมากกว่าผู้มีเงินได้ในช่วงอายุอื่น

ในด้านของรายได้พบว่า ผู้มีเงินได้ที่มีจำนวนเงินได้สุทธิต่ำกว่า 150,000 บาท จะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้มากที่สุด การหักค่าใช้จ่ายร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท สำหรับการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรก และด้านค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัว มากกว่าผู้มีเงินได้ที่มีจำนวนเงินได้สุทธิต่ำกว่า 150,000 บาทขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจเพิ่มเติมที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ค่าใช้จ่ายเหมาจะค่าลดหย่อนยังคงอยู่ในระดับต่ำ ผู้ที่มีเงินได้มากกว่า 150,000 บาท จะต้องเสียภาษีในอัตราก้าวหน้า ยิ่งเสียได้มาก ยิ่งเสียภาษีมากขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนยังน้อยไปไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของการศึกษา พบว่า ผู้มีเงินได้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าจะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ในด้านการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรกมากกว่า เนื่องจากน่าจะได้ใช้ประโยชน์จากนโยบายดังกล่าวมากกว่า ในขณะที่ผู้มีเงินได้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาเอกจะมีความพึงพอใจค่อนข้างต่ำ สำหรับความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับข่าวสารภาษีอากร พบว่า ผู้ที่เคยผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับภาษีจะมีความพึงพอใจในนโยบายด้านการหักค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท และด้านค่าลดหย่อนส่วนตัวและครอบครัวค่อนข้างน้อย

จากผลการศึกษาที่พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามยังมีระดับความพึงพอใจในมาตรการสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่าง ๆ ไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีเงินได้สุทธิในระดับสูงจะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีเงินได้สุทธิน้อย

เนื่องจากเห็นว่ามาตรการสิทธิประโยชน์ยังไม่เพียงพอ และอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการหลบเลี่ยงภาษี รัฐจึงควรกำหนดนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เสียภาษีเห็นประโยชน์ของนโยบายต่าง ๆ หันมาใช้ประโยชน์จากมาตรการทางภาษี และมีความเต็มใจในการเสียภาษีมากขึ้น

งานวิจัยนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะผู้เสียภาษีเงินได้พึงประเมินประเภทเงินเดือนและศึกษาเฉพาะนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้น ผู้ที่สนใจอาจทำการศึกษาเกี่ยวผู้เสียภาษีเงินได้พึงประเมินประเภทอื่นที่อาจมีภาระหรือค่าครองชีพที่ต่างกัน และมีความต้องการในสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลสำหรับหน่วยงานกำกับดูแลในการนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการกำหนดมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร (2555) ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- เชมวิภา ตั้งประกายโรจน์ (2553) คุณลักษณะของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ทัศนคติต่อความเป็นธรรมของมาตรการภาษีในด้านค่าใช้จ่าย เงินได้พึงประเมิน ค่าลดหย่อน และอัตราภาษี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงพงา บุญเปี่ยม (2528) การศึกษาการบริหารภาษีอากรของกรมสรรพากร. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการศึกษาด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประไพ อารยะรังสรรค์ (2537) ข้อควรรู้เกี่ยวกับใบกำกับภาษี. วารสารกรมสรรพากร ปีที่ 35 ฉบับที่ 3: 57-65.

- ไพสิน เป็งอ้าย (2548) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพศาล พืชมงคล (2533) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สาธิต รังคสิริ (2556) การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้ภาษี 2555. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, ปีที่ 33 ฉบับที่ 2,828: วันที่ 21-23 มีนาคม พ.ศ.2556.
- สมชัย ฤชุพันธุ์ (2537) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร. เอกสารการสอนตัววิชาการบัญชีและภาษีอากร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุศณี กอจิตตวงศ์ และ มนวิภา ผดุงสิทธิ์ (2553) ความพึงพอใจในการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้เสียภาษีในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาชีพบัญชี, ปีที่ 6 ฉบับที่ 16: 23-42.

ภาษาอังกฤษ

- Andreoni, J., Erard, B. and Feinstein, J. (1998) Tax Compliance, *J. Econ. Literature*, Vol. 36: 818-860.
- Devos, K. (2005) The Attitudes of Tertiary Students on Tax Evasion and the Penalties for Tax Evasion – A Pilot Study and Demographic Analysis. *eJournal of Tax Research*, Vol. 3 (2): 222-273.
- Eriksen, K. and Fallan, L. (1996) Tax Knowledge and Attitudes Towards Taxation: A Report on a Quasi-experiment. *J. Econ. Psychol.*, Vol. 17: 387-402.
- Fallan, L. (1999) Gender, Exposure to Tax Knowledge, and Attitudes towards Taxation: An Experimental Approach. *Journal of Business Ethics*, Vol. 18 (2): 173-184.

- Jackson, B. R. and Milliron, V. C. (1986) Tax Compliance Research: Findings, Problems, and Prospects. *Journal of Accounting Literature*, Vol. 5: 125–165.
- Houston, J. and Tran, A. (2001) A Survey of Tax Evasion Using the Randomized Response Technique. *Adv. Taxation*, Vol. 13: 69–94.
- Nair, S. (2013) Financial Advice Satisfaction Varies Greatly According to Age, Gender and Literacy: Survey. Taxpayers Australia, available at https://www.taxpayer.com.au/News/27847/Financial_advice_satisfaction_varies_greatly_according_to_age_gender_and_literacy_Survey. (Date of Access: January, 2014)
- Richardson, M. and Sawyer, A. J. (2001) A Taxonomy of the Tax Compliance Literature: Further Findings, Problems, and Prospects. *Australian Tax Forum*, Vol. 16: 137–320.
- Song, Y. D. and Yarbrough, T. E. (1978) Tax Ethics and Taxpayer Attitude: A Survey. *Public Administration Review*, Vol. September–October: 442–452.
- Yamane, T. (1967) *Statistics: An Introductory Analysis* 2nd edition. New York: Harper & Row.

JAP